

Отримано: 10 червня 2026 р.

Прорецензовано: 19 червня 2026 р.

Прийнято до друку: 23 червня 2026 р.

Email: oleh.ostapovych@cnu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8945-9525>

Email: yuliia.kimak.21@pnu.edu.ua

DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30\(98\)-67-72](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30(98)-67-72)

Остапович О. Я., Кімак Ю. Л. Ключові лексеми вербалізації медіа-образу України у німецькомовних пресових джерелах 2022-2025 років. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 30(98). С. 67–72.

УДК: 811.112.2

Остапович Олег Ярославович,
кандидат філологічних наук, доцент,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кімак Юлія Любомирівна,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

КЛЮЧОВІ ЛЕКСЕМИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ МЕДІА-ОБРАЗУ УКРАЇНИ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПРЕСОВИХ ДЖЕРЕЛАХ 2022-2025 РОКІВ

У статті представлено спробу дослідження актуальних трендів вербалізації німецькомовною пресою медіа-образу України в часі російсько-української війни, у контексті їх змін за останні 3 роки, з точки зору лінгвістики тексту. Предметом розгляду стала монолексемна та композитарна вербалізація подій в Україні, починаючи з 2022 року, у німецьких періодичних виданнях «Die Frankfurter Allgemeine Zeitung», «Die Tageszeitung» та «Der Spiegel». На матеріалі німецьких пресових джерел 2022-2025 років, проаналізовано еволюцію частотності слововжитку ключових «ядерних» лексем. За допомогою кількісного та контент-аналізу проілюстровано маргіналізацію вербальних табу та якісні зміни у вживанні лексем «приядерної» зони. Виявлено особливо частотні, стійкі та консенсусні наративні маркери, які зберігають високий ступінь вживаності у німецьких медіа, зважаючи на факти й історичні події.

Ключові слова: ключова лексема, монолексемна вербалізація, композитарна вербалізація, медійний стереотип, наратив, вербальне табу.

Oleg Ostapovych,
PhD, associate professor,
Vasyl Stefanyk National Carpathian University
Yuliia Kimak,
Vasyl Stefanyk National Carpathian University

KEY-LEXEMES FOR VERBALIZATION OF THE MEDIA IMAGE OF UKRAINE IN THE GERMAN PRINTED PRESS SOURCES IN 2022-2025

The article presents an attempt to study the current trends in the verbalization of the media image of Ukraine by the German-language press during the Russian-Ukrainian war, in the context of their changes over the past 3 years, from the point of view of text linguistics. The subject of consideration was the monolexemic and composite verbalization of events in Ukraine, starting in 2022, in the German periodicals "Die Frankfurter Allgemeine Zeitung", "Die Tageszeitung" and "Der Spiegel". Based on the material of German press sources from 2022-2025, the evolution of the frequency of use of key "nuclear" lexemes was analyzed. Using quantitative and content analysis, the marginalization of verbal taboos and qualitative changes in the use of lexemes of the "near-nuclear" zone were illustrated. Particularly frequent, stable and consensus narrative markers were identified that retain a high degree of use in the German media, taking into account facts and historical events.

Key words: key lexeme, monolexemic verbalization, composite verbalization, media stereotype, narrative, verbal taboo.

Вступ. Дослідження вербалізації медіа-образу України у німецькомовних пресових джерелах об'єктивним чином набуло, на жаль, трагічної актуальності в часі повномасштабної російської агресії проти України, починаючи з 2022 року. Воно зберігатиме свою актуальність і у осяжній часовій перспективі.

При цьому стан дослідження даної проблеми виявляє певну диспропорцію між працями українських і західноєвропейських дослідників. Якщо для вітчизняних науковців тема є «гарячою» per se, про що свідчить ціла низка доволі вагомих праць (Карлова, 2024; Dyakiv, Yaremko, 2023; 2024; Dyakiv, 2024), то західні, особливо німецькі дослідники намагались до останнього «обходити» болісну тему, вважаючи її надто політизованою для начебто «чистої» емпіричної науки. Виняток складають праці Й. Дрешера та К. Дюршайд, проте знову ж у співпраці з українськими колегами (Drescher, 2022; Dyakiv, Dürscheid, 2025).

Тематика цих робіт охоплює спектр від еволюції вокабуляру в українській та німецькій мовах, із появою очевидних okazionalizmів, neologizmів та нових метафор воєнної доби (Dyakiv, Yaremko, 2023; 2024), до прагматичного, ситуативно-контекстного вибору лексем «конфліктно-кризового» чи «воєнного» дискурсу (Dyakiv, 2024; Dyakiv, Dürscheid, 2025). Останнє нам видається продуктивнішим та актуальнішим через швидкоплинність та непрогнозованість процесів неологізації, особливо в мультимедійну добу, яка продукує більше недовговічних лексемних «метеликів-одноденок».

Предметом розгляду стала монолексемна та композитарна вербалізація подій в Україні, починаючи з 2022 року, у німецьких періодичних виданнях «Die Frankfurter Allgemeine Zeitung», «Die Tageszeitung» та «Der Spiegel».

Завданням розвідки було проаналізувати еволюцію частотності слововжитку ключових «ядерних» та приядерних, ближньо-периферійних лексем як засобів творення медіа-образу України.

Матеріали та методи. Джерелами текстового корпусу дослідження слугували 436 публікацій у 3 німецьких газетах і журналах різної внутрішньополітичної орієнтації (*Die Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Die Tageszeitung* і *Der Spiegel*), за період з 01.03.2014 до 28.06.2014 і з 01.02.2022 до 30.01.2026, які тематизували становище в Україні.

За допомогою кількісного та контент-аналізу нами перевірялася гіпотеза щодо маргіналізації вербальних табу та якісних змін у вживанні лексем «приядерної» зони та визначалися особливо частотні, стійкі та консенсусні наративні маркери, які зберігають високий ступінь вживаності.

Результати і обговорення. Важливими лексемами аналізованого нами дискурсу з 2022 року були *Ukrainekrieg* та *Ukrainekonflikt*, які вживалися паралельно до 2025 року, проте частка лексеми *Ukrainekonflikt* була значно нижчою за весь період 2022-2025 року, складаючи лише десятки вживань у німецькомовних виданнях, найбільше, за результатами корпусного пошуку, вона виявлена у *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. До початку повномасштабного вторгнення спостерігалось епізодичне вживання лексеми *Ukrainekrise* на опис тогочасного періоду, однак вже з 24 лютого 2022 року автори аналізованих нами публікацій послуговувалися наведеними вище лексемами *Ukrainekrieg* та *Ukrainekonflikt*, а також словосполученням *russisch-ukrainischer Krieg*, найчастіше у *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (51 слововживання за 2024 рік).

Крім цього, нами виявлено частотну вербалізацію війни в Україні лексемами *Putins Angriff* або *Russlands Angriff*, при чому вони фігурують у текстах паралельно протягом всього періоду, проте варто зазначити, що, за даними корпусного дослідження у *Frankfurter Allgemeine Zeitung* переважає зазначення нападу Росії на Україну у 115 вживаннях станом на 2024 рік. Так само виявлено вживання композитарної лексеми *Russlands Invasion*, що за період 2022-2025 року налічувало 33 вживання у *Die Tageszeitung*, 18 вживань у журналі *Der Spiegel* та станом на 2022-2024 рік 61 вживання у *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. Варто зазначити, що вищеназвані лексеми найчастотніше використовувалися у *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, що ілюструють наші кількісні дані, наведені у наступних таблицях.

Таблиця 1

Gebrauchsfrequenz 2022-2025

Quelle	Lexem			
	<i>Ukraine – Konflikt</i>	<i>Ukraine – Krieg</i>	<i>Putins Krieg</i>	<i>Russlands Krieg</i>
FAZ	97	2433	97	68
Spiegel	41	587	55	57

Таблиця 2

Gebrauchsfrequenz 2022-2025 TAZ

Jahr	Lexem				
	<i>Ukraine – Konflikt</i>	<i>Ukraine – Krieg</i>	<i>Putins Angriff</i>	<i>Russlands Angriff</i>	<i>Russlands Invasion</i>
2022	26	460	17	22	8
2023	6	259	4	14	7
2024	6	158	7	9	12
2025	5	138	2	11	6

Як випливає з вищенаведених кількісних відомостей, з початку повномасштабного вторгнення було цілком прогнозовано зламання вербальне табу на вживання лексеми *Krieg* німецькими медіа. Кратне стрибкоподібне зростання частки відповідних слововживань є у цьому сенсі цілком сигніфікантним. Цей висновок суголосний із тезою наших українських колег, цитованих вище, про перехід від «конфліктно-кризового» до «воєнного» модусу вербалізації (Dyakiv, 2024: 6).

Водночас, практично паралельне функціонування протилежних за змістом «ядерних» ключових лексем *Russlands Krieg*, *Russlands Invasion*, *Russlands Angriff* versus *Putins Krieg* (останнє у попередній публікації автора кваліфіковано як російський пропагандистський наратив (див. Остапович, 2025: 177)) змушує констатувати, що зберігається інерція самоцензури журналістів, небажання називати речі своїми іменами, хибно витлумачена «політкоректність», яка зберігає ознаки своєрідної «джентльменської угоди» (ibidem: 177).

Наступним предметом розгляду є лексеми, які ми умовно назвали б «приядерними» та «ближньо периферійними», чий ключовий статус як дискурсних маркерів, проте, за нашими спостереженнями, зростає в часі.

З початку повномасштабного вторгнення починають вживатися відповідні лексеми на позначення актуальних подій. Наприклад, з 24 лютого 2022 року можна простежити вживання лексем для опису героїчності та стійкості українців, а саме *Held*, *Mut*, *Widerstand* та *Sieg*. Їх можна проілюструвати такими прикладами:

*Ich bete für unsere Soldaten, sie sind **Helden**.* (Jonathan Stock: »Gott helfe meinem Kiew!« *Der Spiegel*, 05.03.2022)

*"Vor einem Monat ist ein junger ukrainischer **Held** auf dem Schlachtfeld gestorben. Doch Ratuschnyjs Träume leben weiter."* (Der Preis der Freiheit. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 09.08.2022)

*Ein ähnlicher **Mut** findet sich in den Frauen von Solotwyno. Gerade weil nun auch die westlichen Regionen Raketenangriffen ausgesetzt sind, glaubt man im Grenzland der Karpaten, immer wichtiger für die Versorgung der Truppen und der Zivilbevölkerung zu werden.* (Wo die Sirenen schweigen. *Die Tageszeitung*, 17.03.2022, S. 4)

*Der **Mut** und die Kraft der Ukrainer haben das verhindert.* ("Putin steckt fest". *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 13.09.2023)

*Mykolajiw hingegen ist ein Symbol des **Widerstands**.* (Alexander Sarovic: Späher am Himmel. *Der Spiegel*, 30.04.2022)

*Die Ukraine hat sich entschieden, für die Werte der Demokratie einzutreten. Selbst wenn sie damit allein gelassen wird, wird sie **Widerstand** leisten.* ("Alle waren Last-minute-Flüchtlinge wie ich". *Die Tageszeitung*, 26.02.2022, S. 11)

*Der wahrscheinlichste Weg zurück zu einem dauerhaften Frieden in Europa ist ein **Sieg** der Ukrainer.* (Kriegsziel. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 26.04.2022)

*Ich sehe nur eine einzige Lösung, und das ist ein militärischer **Sieg** der Ukraine.* (»Die Elite wurde ausgelöscht«. *Der Spiegel*, 21.05.2022)

Також спостерігається часте використання лексем *Bombardierung*, *Zerstörung*, *Raketenangriff* та *Opfer* у всіх німецькомовних пресових джерелах з 2022 по 2025 роки, що вказують на ракетні обстріли та подальші руйнування протягом всього досліджуваного періоду. Наступні приклади виявлені у виданнях *Der Spiegel*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* та *Die Tageszeitung*:

*Je länger der Krieg dauere, je heftiger die **Bombardierungen**, je näher die Bedrohung durch die Russen rücke, desto länger würden die Listen der Hilfesuchenden und ihrer Angehörigen aus Charkiw oder Odessa, sagt Awi Blumenfeld, der für die JCC von Wien und Tel Aviv aus die Evakuierungen organisiert.* (Fiona Ehlers: Weg zurück ins Leben. *Der Spiegel*, 14.05.2022)

*Russlands **Bombardierung** des Theaters von Mariupol am 16. März bleibt der tödlichste Einzelangriff auf Zivilisten im Ukrainekrieg.* (600 Tote im Theater von Mariupol. *Die Tageszeitung*, 05.05.2022, S. 2)

*Die Ukrainer bereiten sich auf künftige russische **Bombardierungen** vor.* (Das Porzellan des Sonnenkönigs. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 06.01.2024)

Die Zerstörung einer Kinderklinik in Kiew zeigt, was Putin von diplomatischen Missionen hält. (Özlem Topçu: Was Frieden schafft. *Der Spiegel*, 13.07.2024)

*Er kontrastiert Wehrmachtsfotografien aus Bachmut mit eigenen dortigen Videoaufnahmen von 2021 und Bildmaterial der letzten Wochen, das ihm zugeschickt wurde. Die Parallelen der **Zerstörung** sind offensichtlich, die historischen Ereignisse und die aktuellen Bilder erschütternd.* (Quallen, die vom Himmel fallen. *Die Tageszeitung*, 26.01.2023, S. 24)

*Am 28. Oktober schlug eine FAB-500-Gleitbombe in einen der Türme von Derschprom ein und richtete ungeheure **Zerstörung** an.* (Fienbork, Matthias: Wenn gleich neben Ihnen eine Bombe einschlägt. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 20.11.2024)

*Bei einem russischen **Raketenangriff** auf einen Wohnblock in der Stadt Dnipro starben mindestens 46 Zivilisten.* (Ann-Dorit Boy, Christina Hebel, Oliver Imhof, Maximilian Popp, Christoph Reuter: Punkmusik und Kanonendonner. *Der Spiegel*, 28.01.2023)

*Beim jüngsten russischen **Raketenangriff** auf Odessa sind nach Angaben von Bürgermeister Gennadi Truchanow 15 bedeutende historische und kulturelle Gebäude zerstört worden, darunter das bekannte Hotel "Bristol", die Philharmonie und das Museum für westliche und orientalische Kunst.* (Russland bombardiert Ukraine wieder massiv. *Die Tageszeitung*, 03.02.2025, S. 12)

*Für weltweite Empörung sorgen russische **Raketenangriffe** auf zwei Krankenhäuser im Zentrum der ukrainischen Hauptstadt Kiew, darunter eine renommierte Kinderklinik.* (Glas, Othmara (ogl.): Chronik 2024. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 27.12.2024)

*Eines der ersten **Opfer** von Putins Krieg ist ein Vater aus Tschuhujiw im Osten der Ukraine.* (Alexander Chernyshev, Christian Esch, Georg Fahrion, Matthias Gebauer, Christina Hebel, Katja Lutska...: Chronik eines angekündigten Kriegs. *Der Spiegel*, 26.02.2022)

*Die genaue Zahl der **Opfer** wird wohl nie ermittelt werden können, weil Russland die Spuren beseitigt hat. Schätzungen gehen von 600 Toten aus.* (Kultur unter Beschuss. *Die Tageszeitung*, 03.02.2024, S. 40)

*Das ist angesichts der Zehntausenden zivilen **Opfer** in der Ukraine ein höchst riskantes Unterfangen und unterschätzt, nach allem, was wir aus der Ukraine wissen, die Tatsache, wie sehr ein Krieg ein Land als Ganzes durchdringt.* (Kaiser, Ole (okai.): Will ich für mein Land kämpfen? *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 22.08.2024)

Варто також зазначити, що у зв'язку з ракетними ударами по критично важливих енергетичних об'єктах у німецькомовній пресі широко використовувалися лексеми *Atomkraftwerk*, *Wärme kraftwerk* та *Wasserkraftwerk*, адже саме АЕС, ТЕС та ГЕС ставали основними цілями ракетних обстрілів. Це ілюструють наступні приклади:

*Ziel des Großangriffs seien **Strom- und Wärme kraftwerke** im ganzen Land gewesen, sagte Energieminister Herman Haluschtschenko.* (Locke, Stefan (lock.): Biden erlaubt Einsatz weitreichender Waffen. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 18.11.2024)

*Er hörte von Angriffen auf das ukrainische **Atomkraftwerk** Saporischschja.* (Dirk Kurbjuweit: In Putins Fadenkreuz. *Der Spiegel*, 29.10.2022)

*Fast alle **Wärme- und Wasserkraftwerke** in der Ukraine sind nun außer Betrieb. Dies hat enorme Auswirkungen auf die Stromerzeugung. Das größte **Atomkraftwerk** Saporischschja steht seit 2022 unter russischer Besatzung und das Wasserkraftwerk Kachowka wurde im Sommer 2023 zerstört.* (Wetlauf gegen den Stromausfall. *Die Tageszeitung*, 27.06.2024, S. 10)

Наслідком масових ударів по критичних енергетичних об'єктах стало часте вимкнення світла, тому у німецькомовній пресі практично інфляційно-вірусним стало використання таких лексем як *Blackout*, *Stromausfälle* та *Stromabschaltungen*, що чітко простежується за наступними прикладами:

*»Wir hätten gern Antworten gehört, aber es gab keine«, sagt Oleksandr Mereschko, Chef des Auswärtigen Ausschusses, während er bei Kerzenlicht in einem Kyjiwer Café sitzt – es ist mal wieder **Stromausfall**.* (Christian Esch: Selenskyjs perfekter Sturm. *Der Spiegel*, 28.11.2025)

*"Die Russen wollen einen totalen **Blackout** der Ukraine erreichen."* (Elf Raketen auf ein Ziel. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 27.04.2024)

*Auch das Energieministerium geht davon aus, dass die Ukraine den Winter ohne **Stromabschaltungen und -ausfälle** überstehen wird – wenn es keine neuen schweren Anschläge gibt.* (Ein Land in Wintersorge. *Die Tageszeitung*, 05.10.2023, S. 11)

Наступними приєднаними, але тенденційно частотно вживаними лексемами для позначення загальної ситуації, пов'язаної з мирним населенням України, стають *Luftalarm*, *Explosionen*, *Evakuierung*, *Flüchtling*, адже вони характеризують основні реалії життя жителів України у воєнний час з початку повномасштабного вторгнення. У німецькомовних пресових джерелах ми знаходимо приклади їх вживання протягом всього періоду 2022-2025 року:

*In Odessa melden an diesem Mittwoch die Sirenen nachts **Luftalarm**, es sind laute **Explosionen** im Stadtgebiet zu hören, und die Verteidiger bestücken den Schwarzmeerstrand mit Minen zur Abwehr russischer Truppen.* (Walter Mayr: Die letzten Juden von Odessa. *Der Spiegel*, 05.03.2022)

*Betroffen war praktisch das gesamte Staatsgebiet der Ukraine, insbesondere die Hauptstadt Kiew, die in mehreren Wellen angegriffen wurde, es habe deshalb fünf Stunden **Luftalarm** gegeben.* (Locke, Stefan (lock.): Schwere Luftangriffe auf Ukraine. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 27.11.2024)

*Ab dem Sirenenheulen zum **Luftalarm** um 1.50 Uhr vergehen keine zehn Minuten, bis die ersten **Explosionen** am Donnerstag in der ukrainischen Hauptstadt gemeldet werden.* (Angriffe sollen zermürben. *Die Tageszeitung*, 02.06.2023, S. 2)

Kyrylo Illiashenko, 13, half bei der **Evakuierung** der Passagiere eines brennenden Busses in Sumy und rettete sich selbst durch ein Fenster (Sumy trotz weiter dem russischen Terror. Die Tageszeitung, 19.04.2025, S. 11)

Und auch in Kramatorsk töteten am 8. April 2022 russische Raketen mit Streumunition 57 Menschen, die am Bahnhof auf ihre **Evakuierung** warteten. (Christian Esch: Nachruf auf einen Zug. Der Spiegel, 14.11.2025)

Schätzungsweise 10000 ukrainische **Flüchtlinge** kommen jeden Tag in Berlin an, die meisten am Hauptbahnhof, wo freiwillige Helfer sie mit warmem Essen und Hygieneartikeln versorgen und sie Tickets für die Weiterfahrt bekommen. (Markus Becker, Jörg Diehl, Katrin Elger, Silke Fokken, Jan Friedmann, Sophie Garbe, Annette Großbong...: »Da kommt etwas ganz Großes auf uns zu«. Der Spiegel, 19.03.2022)

Nach Beginn des russischen Angriffskriegs 2022 hatte die Bundesregierung entschieden, dass ukrainische **Flüchtlinge** in Deutschland kein Asyl beantragen müssen. (Haupt, Friederike (fhau): "Würde der Wirtschaft guttun". Frankfurter Allgemeine Zeitung, 22.08.2024)

Und natürlich finde ich es verständlich, dass ukrainische **Flüchtlinge** sich die Länder aussuchen, die zu ihrer jetzigen Lebenssituation am besten passen. (Wie steuert man Einwanderung? Die Tageszeitung, 29.06.2024, S. 22)

Не менш важливою постає у аналізованих джерелах також лексема **Kriegsgefangene**, яка широко вживалася у контекстах ставлення до військовополонених, їх обміну та засудження:

Doch auch was den Umgang mit **Kriegsgefangenen** angeht, hat die russische Seite offenbar in deutlich größerem Umfang gegen das Völkerrecht verstoßen. (Ann-Dorit Boy: Erschossen aus nächster Nähe? Der Spiegel, 26.11.2022)

"Wenn wir über 'Frieden' sprechen, dann sprechen wir gewöhnlich über ukrainische Gebietsabtritte und über Bodenschätze, warum auch immer. Worüber wir hingegen nicht sprechen, sind ukrainische **Kriegsgefangene**, zerstörte Städte, Zehntausende verschleppte ukrainische Kinder? (Gedanken zum Krieg. Die Tageszeitung, 28.02.2025, S. 11)

Auch Dutzende ukrainische **Kriegsgefangene**, darunter Köchinnen aus dem Asow-Regiment, mussten sich wegen "Organisation und Mitwirkung in einer terroristischen Vereinigung" verantworten. (Erschossen in Moskau. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 24.06.2024)

У міжнародному контексті варто згадати такі основні монолексемні та композитарні лексичні одиниці як *Solidarität*, *Sanktionen gegen Russland*, *Waffenlieferungen* та *Verhandlungen*, вживання яких можна простежити ще з 2022 року у досліджуваних пресових джерелах. Вони позначали солідарність з Україною, постачання зброї для України під час повномасштабного вторгнення, санкції, які вводилися проти Росії та перемовини, що велися протягом 2022-2025 року. Використання цих одиниць у німецькомовній пресі можна проілюструвати такими прикладами:

Mit dem Truppenbesuch will der französische Präsident ein Zeichen der **Solidarität** mit der Ukraine setzen. (Wiegel, Michaela (mic.): Macron bei der Truppe. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 10.10.2024)

In einer Ecke hängt eine Pinnwand. Darauf können die Gäste ihre **Solidarität** mit der Ukraine bekunden. (Leo Klimm: Croissants aus dem Krieg. Der Spiegel, 01.03.2025)

Nicht nur die Berlinerinnen und Berliner setzen also ein Zeichen der **Solidarität**, sondern auch die politisch Verantwortlichen. Gleichzeitig sind inzwischen die Vorbereitungen für die Aufnahme von Flüchtlingen angelaufen. (Für eure und unsere Freiheit. Die Tageszeitung, 28.02.2022, S. 21)

Das entscheidende Problem ist, dass die meisten Länder in der Welt keine **Sanktionen gegen Russland** verhängt haben. (Michael Sauga: »Russland hat klug gekontert«. Der Spiegel, 03.08.2024)

Bei einem Besuch in Kiew mit 15 weiteren Kommissaren sagte sie dem Land weitere Hilfe zu und kündigte ein zehntes Paket mit **Sanktionen gegen Russland** an. (Putin. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 03.02.2023)

"Wir werden das volle Paket mit massivsten **Sanktionen gegen Russland** auf den Weg bringen", sagte Baerbock. (Die volle Härte. Die Tageszeitung, 25.02.2022, S. 7)

Westliche Regierungen zweifelten lange daran, dass die Ukrainer zum Widerstand bereit seien, und machten diese Bereitschaft zur Bedingung für **Waffenlieferungen**. (Florence Gaub: Deutschlands Verteidigungswille wird unterschätzt. Der Spiegel, 01.08.2025)

Er habe das US-Verteidigungsministerium angewiesen, die verstärkten **Waffenlieferungen** an die Ukraine fortzusetzen. (Putzbach, Robert (ropu.): Russischer Beschuss an Weihnachten. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 27.12.2024)

Frank-Walter Steinmeier hat damit bis zum Angriff Russlands gegen eine **Waffenlieferung** für die Ukraine argumentiert. ("Was Putin für ein Mensch ist, konnte man früh sehen". Die Tageszeitung, 08.11.2022, S. 28)

Wenige Stunden nach den zunächst ergebnislos abgebrochenen **Verhandlungen** mit der Ukraine hat Russland seine Angriffe auf das Nachbarland in der Nacht auf Dienstag intensiviert. (Luftschläge auf ukrainische Städte. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 02.03.2022)

Putin hat seine Angriffe mehrfach genau dann intensiviert, als **Verhandlungen** oder diplomatische Initiativen im Raum standen. (Christoph Schult: »Meinen Glauben an die Diplomatie kann mir so leicht keiner nehmen«. Der Spiegel, 24.10.2025)

Glauben Sie mir, es vergeht kein Tag, an dem ich mir nicht wünsche, dass der Krieg ein Ende hat. Aber für **Verhandlungen** muss die Ukraine in eine militärische Situation kommen, die ihr erlaubt, ihre territoriale Integrität wiederherzustellen. ("Lassen wir das Rumnölen!". Die Tageszeitung, 28.01.2023)

Враховуючи труднощі та небезпеку у портах, яка настала з початком загарбницької війни для експорту зерна з України, можна прослідкувати широке вживання лексеми *Getreideexport*. Однак лише у виданні *Frankfurter Allgemeine Zeitung* ми спостерігаємо її часте використання у статтях, яке налічує 103 слововживання у корпусі з 2022 по 2024 роки, проте у журналі *Der Spiegel* за період 2022-2025 років ми виявили лише 3 слововживання, а у газеті *Die Tageszeitung* – лише 17 вживань цієї лексеми:

Der Flusshafen Ismajil ist für die ukrainischen **Getreideexporte** wichtig. (Bingener, Reinhard (bin.): Wichtiges in Kürze. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 28.09.2024)

Aus Selenskyjs zehn Punkten sucht man sich am Ende die drei einfachsten aus: Sicherheit der Atomkraftwerke und **Getreideexporte**, Rückführungen von Gefangenen und Deportierten. (Christian Esch, Matthias Gebauer, Christoph Giesen: Einer fehlt. Der Spiegel, 08.06.2024)

"Die UN-Vereinbarung zur Freigabe einiger ukrainischer Schwarzmeerhäfen habe zusammen mit dem von der EU unterstützten **Getreideexport** über Land "zu einem Preisrückgang auf den Weltmärkten" geführt. (EU dementiert Putins Vorwürfe. Die Tageszeitung, 09.09.2022, S. 2)

Крім цього, з 2022 року можна простежити також вживання лексеми *Friedensplan*, адже розробка мирного плану для України широко обговорювалося різними політиками у країнах цілого світу:

*Kellogg soll Trump nach Berichten der Nachrichtenagentur Reuters schon im Frühjahr einen konkreten **Friedensplan** vorgelegt haben.* (Dreisbach, Sofia (fia.): Draht nach Moskau. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 29.11.2024)

*Interessanterweise spielen das Völkerrecht und seine Institutionen, zum Beispiel die Uno, bei Trumps **Friedensplan** keinerlei Rolle.* (Tobias Rapp: »So wird es keinen Frieden geben«. Der Spiegel, 24.10.2025)

*Zuvor hatte Russlands Regierung gesagt, ein **Friedensplan** für die Ukraine müsse Russlands Annexionen im Osten und Süden des Landes anerkennen.* (Friedenskonferenz "gut und richtig". Die Tageszeitung, 29.12.2022, S. 2)

Висновки. У результаті дослідження ми виокремили ключові лексеми, що часто вживалися у німецькомовних виданнях *Der Spiegel*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* та *Die Tageszeitung* протягом 2022-2025 року. Досліджені лексеми належали до різних категорій та виражали героїзм й стійкість українців, наявність ракетних обстрілів з подальшими руйнуваннями, зокрема широко обговорювалися напади на об'єкти енергетичної інфраструктури, наслідком чого стали вимкнення світла, а також можна спостерігати вживання лексем, що стосувалися населення з відображенням реалій цивільного життя у воєнний час, статусу військовополонених, тощо.

Окрім цього, можна прослідкувати ще вживання лексем, що стосуються медіа-образу України у міжнародному аспекті, адже визначені нами лексеми стосувалися санкцій, перемовин, постачання зброї та солідарності, а також таких важливих процесів як експорт зерна та обговорення провідними політиками мирного плану для України. Варто зазначити, що найбільшу кількість вживання даних лексем виявлено у виданні *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, у зв'язку з правоцентристською та ліберально-консервативною позицією газети, яка не відносить себе до жодної політичної партії, що підтверджується результатами корпусного дослідження.

Проаналізований нами емпіричний матеріал дозволяє зробити висновок про тектонічні зміни у частоті слововжитку «ядерної» зони ключових лексем з вербалізації ситуації в Україні німецькими медіа (*Krieg* versus *Konflikt / Krise*). Цей тренд підтримується всіма 3 аналізованими медіа. Загалом, статистично значущих відмінностей у позиціях цих ЗМІ щодо України на початок 2022 року не виявлено.

Водночас, інерція вживання (часто паралельно і в одному й тому ж тексті) евфемізмів на кшталт *Putins Krieg* є очевидним трендом і не додає адекватності медіа-образу України.

Перспективу подальших досліджень ми бачимо у вивченні вербалізації нових медіа-образів та нових наративів про Україну, які ми гіпотетично-інтуїтивно визначили у попередніх роботах – «*зухвалої, впертої, невідячої України*», яка постійно вимагає посилення поставок зброї, спричиняє економічні проблеми Німеччини та не готова до «*мирного, дипломатичного вирішення конфлікту*» з територіальними поступками (Остапович, 2025: 178). Ця тенденція була фрагментарною в наших текстових матеріалах на момент першої фіксації в період з лютого по квітень 2022 року. Але вона заслуговувала на подальше дослідження. Наш емпіричний матеріал повністю підтверджує це припущення.

Так само фрагментарними і спорадичними, але вельми показовими є зафіксовані з початку 2026 року запізнілі констатації того очевидного факту, що «*Україна є цитом європейської цивілізації*», а не нещасною жертвою і приниженим прохачем. Ми прогнозуємо подальше посилення цього наративу, який також заслуговує на дослідження у найближчій часовій перспективі.

Література:

1. Карлова, В. В. (2024). Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості. URL:<http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvunc.htm>
2. Остапович, О. Я. (2025). До проблеми ідентифікації пропагандистського наративу у сучасній німецькомовній пресі. *Folium*, 7, 173-179. <https://doi.org/10.32782/folium/2025.7.25>
3. Drescher, J. (2022). *Übersicht der deutschsprachigen Medien zur Lage in der Ukraine* (30. November – 6. Dezember) [Elektronische Ressource]. *Ukraine Crisis Media Centre*: <http://uacrisis.org/ua/38336-deutsch-30-november-bis-6->
4. Dyakiv, K., Yaremko, M. (2023). Krieg in der Ukraine: Die Dynamik des Begriffs im Ukrainischen und Deutschen. *Aptum. Zeitschrift für Sprachkritik und Sprachkultur*, 02/03 (19), 252-261. https://doi.org/10.46771/9783967693843_17
5. Dyakiv, K. (2024). Die drei K in der Ukraine: Krise, Konflikt oder / und Krieg? (Aus der Rubrik "Wörter und Wörterbücher"). *Sprachreport*, 3 (40), 1-9. https://doi.org/10.14618/sr-3-2024_dya
6. Dyakiv, K., Yaremko, M. (2024). Zur Wortschatzentwicklung im Ukrainischen und Deutschen in Zeiten des russisch-ukrainischen Kriegs. *Jahrbuch für Internationale Germanistik*, 1 (56), 191-201. https://doi.org/10.3726/JIG561_191
7. Dyakiv, K., Dürscheid, C. (2025). „Wir sind umzingelt von Krisen.“ Kommunikation im Krisenmodus. Ein deutsch-ukrainischer Vergleich. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 54, 1-32. <https://doi.org/10.26650/sdsl2025-1712224>

Джерела ілюстративного матеріалу:

8. Die Frankfurter Allgemeine Zeitung. <https://www.faz.net/aktuell/politik/ukraine/>
9. Die Tageszeitung. <https://taz.de/>
10. Der Spiegel. <https://www.spiegel.de/thema/ukraine/>

References:

1. Drescher, J. (2022). *Übersicht der deutschsprachigen Medien zur Lage in der Ukraine* (Overview of German-language media on the situation in Ukraine) (30. November – 6. Dezember) [Elektronische Ressource] [in German]. *Ukraine Crisis Media Centre*: <http://uacrisis.org/ua/38336-deutsch-30-november-bis-6->
2. Dyakiv, K., Yaremko, M. (2023). Krieg in der Ukraine: Die Dynamik des Begriffs im Ukrainischen und Deutschen (War in Ukraine: The dynamics of the term in Ukrainian and German). *Aptum. Zeitschrift für Sprachkritik und Sprachkultur*, 02/03 (19), 252-261. [in German] https://doi.org/10.46771/9783967693843_17
3. Dyakiv, K. (2024). Die drei K in der Ukraine: Krise, Konflikt oder / und Krieg? (Aus der Rubrik "Wörter und Wörterbücher") (The three Cs in Ukraine: crisis, conflict, and/or war? (From the section "Words and Dictionaries"). *Sprachreport*, 3 (40), 1-9. [in German] https://doi.org/10.14618/sr-3-2024_dya

4. Dyakiv, K., Yaremko, M. (2024). Zur Wortschatzentwicklung im Ukrainischen und Deutschen in Zeiten des russisch-ukrainischen Kriegs (On vocabulary development in Ukrainian and German during the Russo-Ukrainian War). *Jahrbuch für Internationale Germanistik*, 1 (56), 191-201. [in German] http://doi.org/10.3726/JIG561_191

5. Dyakiv, K., Dürscheid, C. (2025). „Wir sind umzingelt von Krisen.“ Kommunikation im Krisenmodus. Ein deutsch-ukrainischer Vergleich (“We are surrounded by crises.” Communication in crisis mode. A German-Ukrainian comparison). *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 54, 1-32. [in German] <https://doi.org/10.26650/sdsl2025-1712224>

6. Karlova, V. V. (2024). *Vplyv zasobiv masovoyi informatsiyi na formuvannya ukrayins'koyi natsional'noyi svdomosti (The influence of the media on the formation of Ukrainian national consciousness)*. [in Ukrainian] URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm>

7. Ostapovych, O. YA. (2025). Do problemy identyfikatsiyi propahandyst-s'koho naratyvu u suchasniy nimets'komovniy presi (On the problem of identifying the propaganda narrative in the modern German printed press). *Folium*, 7, 173-179. [in Ukrainian] <https://doi.org/10.32782/folium/2025.7.25>

Empirical material sources:

8. Die Frankfurter Allgemeine Zeitung. <https://www.faz.net/aktuell/politik/ukraine/>

9. Die Tageszeitung. <https://taz.de/>

10. Der Spiegel. <https://www.spiegel.de/thema/ukraine/>